

Türk-Alman Kooperatif Birlikleri İş Birliği (TAKBİ) Projesi

Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinde

ORTAKLIK

Ankara, 2021

DGRV
DIE GENOSSENSCHAFTEN

Ana Sözleşme ve Ortaklık

Kooperatiflerde ortaklık ilişkileri, kimlerin ne şekilde ortak olabileceği, ortakların hakları, görevleri ve sorumlulukları gibi önemli hususlar ana sözleşme ile düzenlenir. Ana sözleşme kooperatif ile ortaklar arasındaki yasal sözleşmedir. Hem kooperatifi hem de ortakları bağlar. Kanunda ve ana sözleşmede yer almayan hiçbir hükümden dolayı ortaklar hakkında işlem yapılamaz.

Ana sözleşme kooperatif genel kurulunun kararı ve ilgili Bakanlığın onayı ile değiştirilebilir. Her ortak, ortağı olduğu kooperatifin ana sözleşmesini bilmek ve kabul etmekle yükümlüdür.

Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri (TKK) en son 2012 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından güncellenmiş olan **TKK Örnek Ana Sözleşmesine** uygun olarak kurulmakta ve işletilmektedir.

Kooperatiflerde Ortaklık

Türk Ticaret Kanunu'nda kooperatifler "kooperatif şirket" şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre kooperatiflere **üyelik değil ortaklık** söz konusudur. Kooperatife ortak olmak isteyen kişiler ana sözleşmede belirlenen tutarda sermaye taahhüt etmek ve kooperatifle iş yapmak zorundadır.

Ortakların taahhüt ettikleri sermaye kooperatiflerin sermayesinin ana unsurudur. Bu nedenle ortaklar kooperatifin sermayedarı, sahibi ve patronudur. Kooperatifler esas olarak ortaklarıyla iş yapmak üzere kurulduğundan ortaklar, aynı zamanda, kooperatifin tedarikçisi ve/veya müşterisi konumundadır. Bazı hallerde ortaklar kooperatifin tesislerinde de çalışabilmektedir.

Kooperatife Kimler Ortak Olabilir?

Kooperatiflerin başarısı ortaklarının güç birliği yapmaları, kooperatife sahip çıkmaları ve kooperatifle iş yapmalarına sıkı sıkıya bağlıdır. Buna zemin hazırlamak amacıyla TKK Örnek Ana Sözleşmesinin 8. Maddesinde kooperatiflere alınacak **ortakların aynı çalışma bölgesinde bulunması, aynı veya benzer üretim ve geçim kaynaklarına sahip olması ve aralarında ortak fayda ve hizmet ilişkileri kurulabilen kişiler olması** şartı konulmuştur. Buna ek olarak, ana sözleşmenin 9. Maddesinde medeni haklarını kullanma yeterliliğine sahip Türk Vatandaşı gerçek ve tüzel kişiler, aynı bölgede başka bir tarımsal kalkınma kooperatifinin ortağı olmayanlar ve ana sözleşme hükümlerini bütün hak ve ödevleriyle kabul ettiğine dair bir ortaklık dilekçesi verenlerin ortak olabileceği belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen şartlara ana sözleşme değişikliğiyle veya genel kurul kararıyla ek şartlar konulabilir. Örneğin, tesisleri bulunan kooperatifler, genel kurulda kararlaştırılmış olması şartıyla, ortak olmak için başvuranlardan **tesis katkı payı** adı altında bir bedel isteyebilmektedir. Böylece, mevcut ortakların maddi ve manevi katkılarıyla kurulmuş olan tesislere yeni ortakların da katkıda bulunması sağlanmaktadır.

Bir görev veya hizmetin yerine getirilmesi için ortaklığa alınmasında fayda umulan kişilerin kooperatife ortak olarak alınması mümkündür. Bunun için ilgili kişinin yazılı isteği, yönetim kurulunun teklifi ve genel kurulun onayı gerekir. Bu yolla, bölgede bulunan gönüllü ve nitelikli kişilerden faydalanmanın önü açılabilir.

Başvurma Şekli ve Ortaklığa Kabul

Ortak olmak isteyenler yılın herhangi bir döneminde yönetim kuruluna yazılı olarak başvurulabilir. Yapılacak başvuruda kooperatifin ana sözleşmesinin hükümlerini kabul edildiği açıkça beyan edilmelidir. Sözlü başvurular geçerli değildir.

Yönetim kurulu giriş isteğinde bulunanların ana sözleşmede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırır ve en geç bir ay içerisinde cevaplandırır. Ortağın taahhüt ettiği sermaye payının ¼'ünün karşılığı olan miktar tahsil edildikten sonra yönetim kurulunun kabul kararı karar defterine geçirilir.

Yönetim kurulu ortaklık başvurusunu kabul etmiş ve karar defterine yazmış olsa bile, eğer aday taahhüt ettiği sermayenin ¼'ünü ödememiş ise ortaklık işlemleri tamamlanmamış olur ve dolayısıyla o kişinin ortaklık hakkı doğmaz.

Ortaklık başvurusu kabul edilmeyenlere durum gerekçesiyle birlikte yazılı olarak bildirilir. Yönetim kurulu reddetme kararını ana sözleşmede yer alan hükümlere dayandırmakla yükümlüdür. Ortaklık başvurusu geri çevrilen kişiler İl Tarım Müdürlüğü'ne yazılı bir dilekçeyle itiraz edebilirler.

Ortakların Sermaye ve İş Yükümlülükleri

Ortaklık başvurusu kabul edilen kişiler kooperatifle iş yapmayı ve sermaye yükümlülüğünü yerine getirmeyi kabul ve taahhüt etmiş olurlar.

Kooperatifle iş yapmak demek, kooperatifin faaliyet yaptığı konularda, ticari olsun veya olmasın, kooperatifle çalışmaktır. Örneğin süt pazarlayan bir kooperatifin ortağı, işletmesinin sütlerini kooperatif üzerinden satmakla; gübre satan bir kooperatifin ortakları, gübre ihtiyaçlarını kooperatiftan satın almakla; eğitim hizmeti veren bir

kooperatifin ortakları, eğitimlere katılmakla yükümlüdür. Diğer bir deyişle hem kooperatif ortağı olup hem kooperatifin hizmet verdiği bir konuda başka kişilerden hizmet alınması ana sözleşmeye ve kooperatifçilik ilkelerine aykırıdır. Bu durumdaki ortaklar kooperatife zarar verdikleri gerekçesiyle uyarılır ve sonuç alınamaz ise ortaklıktan çıkarılabilir.

TKK Örnek Ana Sözleşmesine göre her ortak en az bir pay, en çok 5.000 pay taahhüt edebilir. Her payın değeri 100 TL'dir. Ana sözleşme değişikliği ile veya genel kurul kararıyla ortakların sermaye yükümlüğü 5.000 payı geçmeyecek şekilde arttırılabilir. Bu yönde bir genel kurul kararının alınabilmesi için tüm ortakların en az ¼'ünün onayı gerekir.

Ana sözleşmeyi kabul ettiklerini beyan etmekle ortaklar ayrıca yıllık gelir-gider olumlu farkının ana sözleşmede belirtilen payının kooperatif yedek akçesine ve diğer fonlarına aktarılmasına onay verdiklerini de kabul etmiş sayılmaktadır.

Kooperatif alacaklarına karşı ortakların da sorumlulukları vardır. Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri Örnek Ana Sözleşmesine göre bu miktar ortakların yüklenmiş oldukları sermaye paylarının 100 katı ve ek ödeme yükümlülükleri ile sınırlıdır. Ek ödemeler bilanço açıklarını kapatmakta kullanılmak üzere ortaklardan talep edilebilir ve o yılın bilanço açığı miktarını geçemez.

Ortaklığın Sona Ermesi

Ortaklığa giriş gibi ortaklıktan ayrılmakta isteğe tabidir. Ortaklıktan ayrılmak isteyen ortak yazılı olarak yönetim kuruluna başvurur. Yönetim kurulu bu isteği reddedemez ve ilk toplantısında görüşür. Ortağın, ortaklıktan çıkması kooperatifin varlığını tehlikeye düşürebilecek nitelik taşıması halinde yönetim kurulu belirli bir tazminatın ödenmesini isteyebilir.

Ortağın ölümü halinde ortaklık kanuni mirasçılarına geçer.

Ortaklık payları, ortak olmayan ve ortaklık şartlarına sahip olan gerçek ve tüzel kişilere devredilebilir. Anlaşan kişiler bir dilekçe ile yönetim kuruluna başvurur. Yönetim kurulunun onaylaması halinde devir işlemleri tamamlanır. Payları devralan kişi ortaklık defterine kayıt edilir ve o tarihten itibaren ortaklık payları ve diğer tüm hakları devralmış sayılır.

Sonuç ve Öneriler

Ortaklar hatalı ve eksik bilgilerden kaçınmak için kooperatiflerinin ana sözleşmesini çok iyi öğrenmelidir.

Ortaklar kooperatifle iş yaptıkları ve yükümlülüklerini zamanında yerine getirmeleri halinde kooperatifleri güçlenecek ve onlara ihtiyaçlarına yönelik daha etkin ve daha çeşitli hizmetler sunabilecektir. Bundan da ortaklar kazançlı çıkacaktır.

Hizmetlerinden fayda umulan kişilerin kooperatife ortak edilmesi ve onların bilgi ve tecrübelerinden faydalanılması kooperatifin başarısına önemli katkı yapar.

Tesis katkı payı gibi uygulamalar eski ve yeni ortaklar arasında adaleti sağlayıcı uygulamalardır. Burada önemli olan husus, yılsonu bilançosuna göre hesaplanacak katkı payının yeni ortakların ödeyebileceği bir miktarı aşmamasıdır.

Verilirse el ele, erişilir her yere!